4. Životní prostředí

Území Zlínského kraje pokrývala ze 48,5 % zemědělská půda, ze 40,1 % lesy.

Území Zlínského kraje mělo k 31. 12. 2021 rozlohu 396 297 ha, kterou ze 48,5 % pokrývala zemědělská půda, ze 40,1 % lesy. Zlínský kraj se podílel na rozloze zemědělské půdy ČR pouze 4,6 % a tvořil 5,9 % republikové rozlohy lesů.

Půdní fond

Podíl orné půdy na zemědělské půdě (stupeň zornění) v roce 2021 klesl na dosavadní minimum 60,6 %.

Výměra zemědělské půdy dlouhodobě klesala v rámci republiky i Zlínského kraje. Výjimkou byl rok 2018, kdy došlo v kraji k jejímu meziročnímu navýšení o 98 ha. Od roku 2011 se plocha zemědělské půdy v kraji snížila o 1 585 ha. Ještě výraznější změna nastala u orné půdy, která se snížila o 6 701 ha na rozlohu 116 529 ha a maximální meziroční pokles zaznamenala v roce 2019 (o 1 437 ha). Výrazný byl pokles její rozlohy rovněž v roce 2021 (o 1 169 ha).

Graf 4.1 Výměra zemědělské a orné půdy ve Zlínském kraji

Pramen: ČÚZK

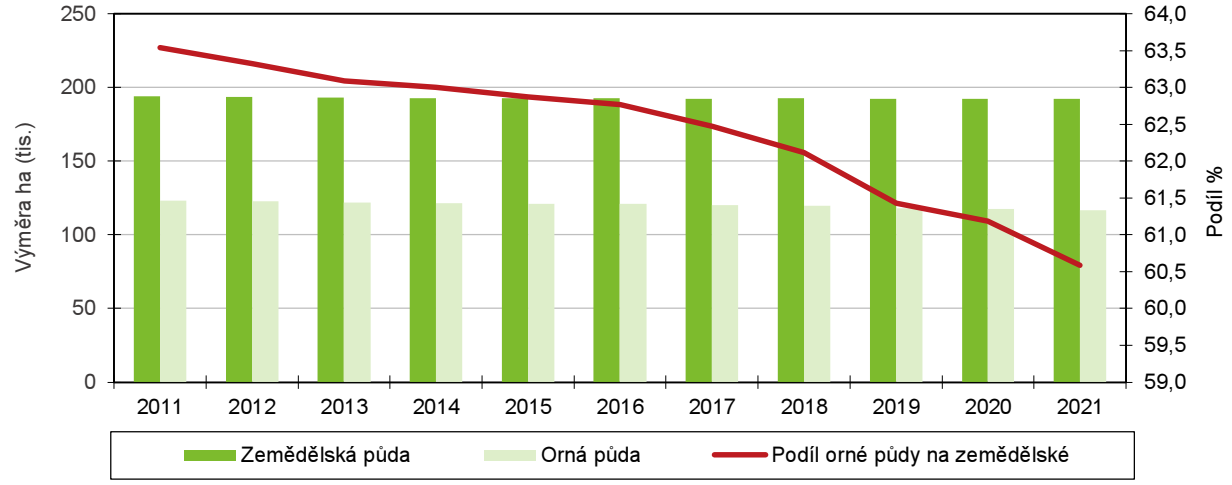

Stupeň zornění klesl v kraji v roce 2021 na dosavadní minimum 60,6 %.

Graf 4.2 Meziroční změny podílů orné půdy a trvalých travních porostů na zemědělské půdě ve Zlínském kraji

Pramen: ČÚZK

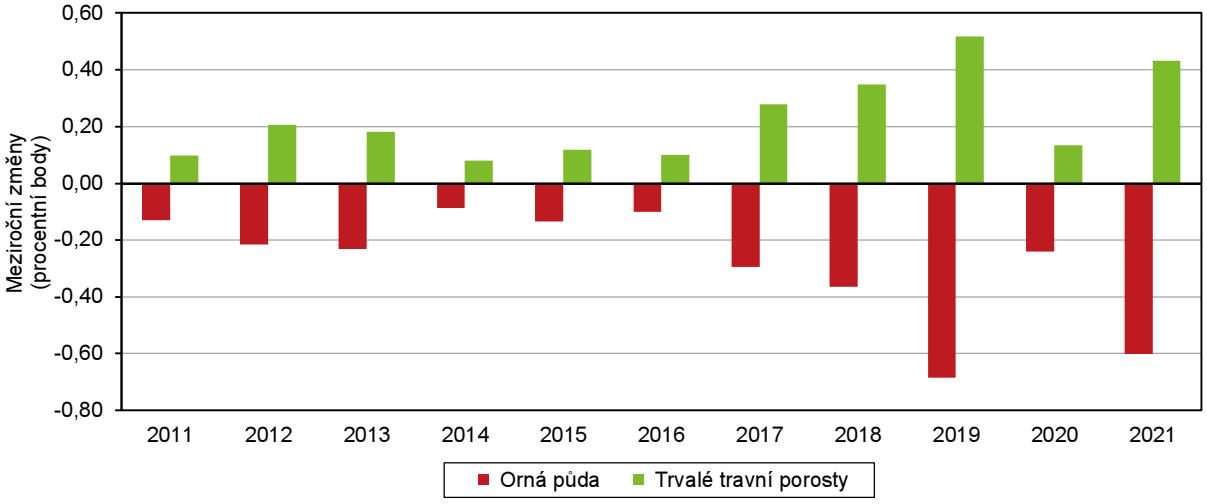

Stupeň zornění byl nejvyšší v okrese Kroměříž (84,4 %) a Uherské Hradiště (67,8 %).

Stupeň zornění byl nejvyšší v okrese Kroměříž (84,4 %), následoval okres Uherské Hradiště (67,8 %), Zlín (50,2) a okres Vsetín (34,3 %). Nejvíce orné půdy během deseti let ubylo okresům Uherské Hradiště (2 008 ha) a Zlín (1 965 ha), její výměra se snížila také v okresech Vsetín (1 731 ha) a Kroměříž (o 997 ha).

Úbytek 6 701 ha orné půdy během deseti let nastal především ve prospěch trvalých travních porostů, které se ve stejném období navýšily o 4 146 ha.

Úbytek orné půdy nastal především ve prospěch trvalých travních porostů. K nárůstu ploch trvalých travních porostů docházelo od roku 2011 každoročně, výrazné zvýšení nastalo v roce 2019 (o 935 ha) a také v roce 2021 (o 827 ha).

Za poslední desetileté období se rozloha trvalých travních porostů navýšila o 4 146 ha a to nejvíce v okrese Vsetín (o 1 693 ha) a v okresech Uherské Hradiště (o 1 284 ha) a Zlín (o 1 042), malý nárůst zaznamenal také okres Kroměříž (o 127 ha). Největší podíl trvalých travních porostů v kraji se k 31. 12. 2021 nacházel v okresech Vsetín (38,6 %) a Zlín (32,5 %), nejmenší v okrese Uherské Hradiště (22,0 %) a Kroměříž (6,9 %).

Od roku 2011 ve Zlínském kraji ubylo 78 ha ovocných sadů a o 1 166 ha se zvýšila plocha zahrad.

Plochy lesních pozemků vzrostly o 1 265 ha, vodní plochy o 213 ha a zastavěné plochy a nádvoří o 154 ha.

Výměra orné půdy klesala také z důvodu jejího převodu na nezemědělskou půdu, jejíž rozloha se během posledního desetiletí pravidelně zvyšovala a ve Zlínském kraji vzrostla o 1 563 ha. Největší podíl na tom měl nárůst plochy lesních pozemků (o 1 265 ha), vzrostla také výměra vodní plochy (o 213 ha), zastavěné plochy a nádvoří (o 154 ha). Snížila se pouze rozloha ostatních ploch (o 70 ha).

Lesních ploch přibylo nejvíce okresům Zlín (900 ha) a Vsetín (226 ha). Na lesní pozemky byl v kraji nejbohatší okres Vsetín (39,1 %) a Zlín (28,1 %), méně už okres Uherské Hradiště (19,1 %) a Kroměříž (13,7 %).

Graf 4.3 Struktura půdy podle správních obvodů ORP Zlínského kraje k 31. 12. 2021

Pramen: ČÚZK

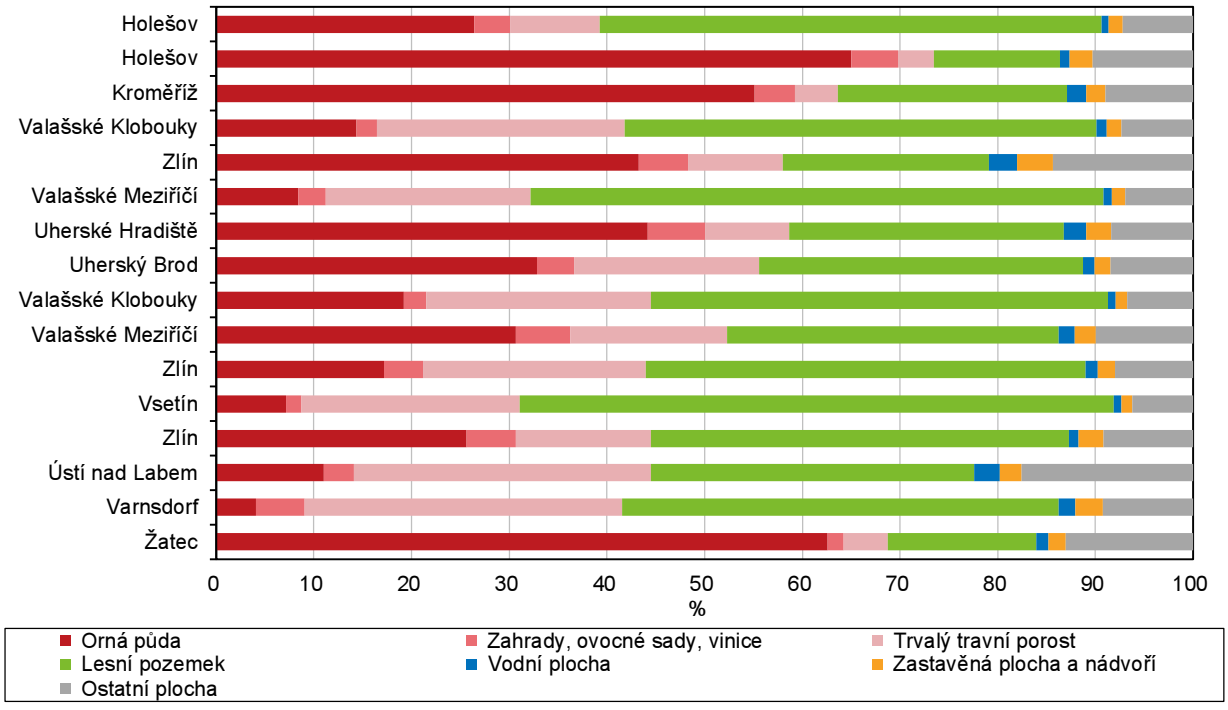

Chráněná území

Na území kraje se nachází 217 chráněných území s rozlohou 120,8 ha.

Podle údajů Agentury ochrany přírody a krajiny ČR se k 31. 12. 2021 téměř na třetině území Zlínského kraje o výměře 120,8 tis. ha nacházelo 217 zvláště chráněných území. Mezi nimi byly 2 národní přírodní památky, 6 národních přírodních rezervací, 163 přírodních památek, 44 přírodních rezervací a 2 chráněné krajinné oblasti, CHKO Beskydy a CHKO Bílé Karpaty, které zaujímaly 98,8 % plochy chráněných území kraje.

CHKO Beskydy je rozlohou 120,5 tis. ha největší chráněnou krajinnou oblastí České republiky s původními pralesovitými lesními porosty, výskytem vlků, rysů i medvědů a vzácného tetřeva hlušce. CHKO Bílé Karpaty o rozloze 74,7 tis. ha se řadí mezi evropské biosférické rezervace v rámci programu organizace UNESCO, patří k nejcennějším lučním biotopům Evropy a územím s největší kvantitou orchidejí ve střední Evropě.

Podíly zvláště chráněných území se podstatně odlišovaly v jednotlivých okresech kraje. Největší zastoupení měly na Vsetínsku (55,9 %), kde se nachází CHKO Beskydy i CHKO Bílé Karpaty, méně na Uherskohradišťsku (30,1 %) a Zlínsku (27,3 %) s CHKO Bílé Karpaty a nejméně na Kroměřížsku (0,7 %).

V celé ČR bylo k 31. 12. 2021 evidováno 2 673 zvláště chráněných území na ploše 1 324,7 tis. ha (16,80 % území), mezi nimi 4 národní parky a 26 CHKO.

Zvláště chráněná území v okresech k 31. 12. 2021

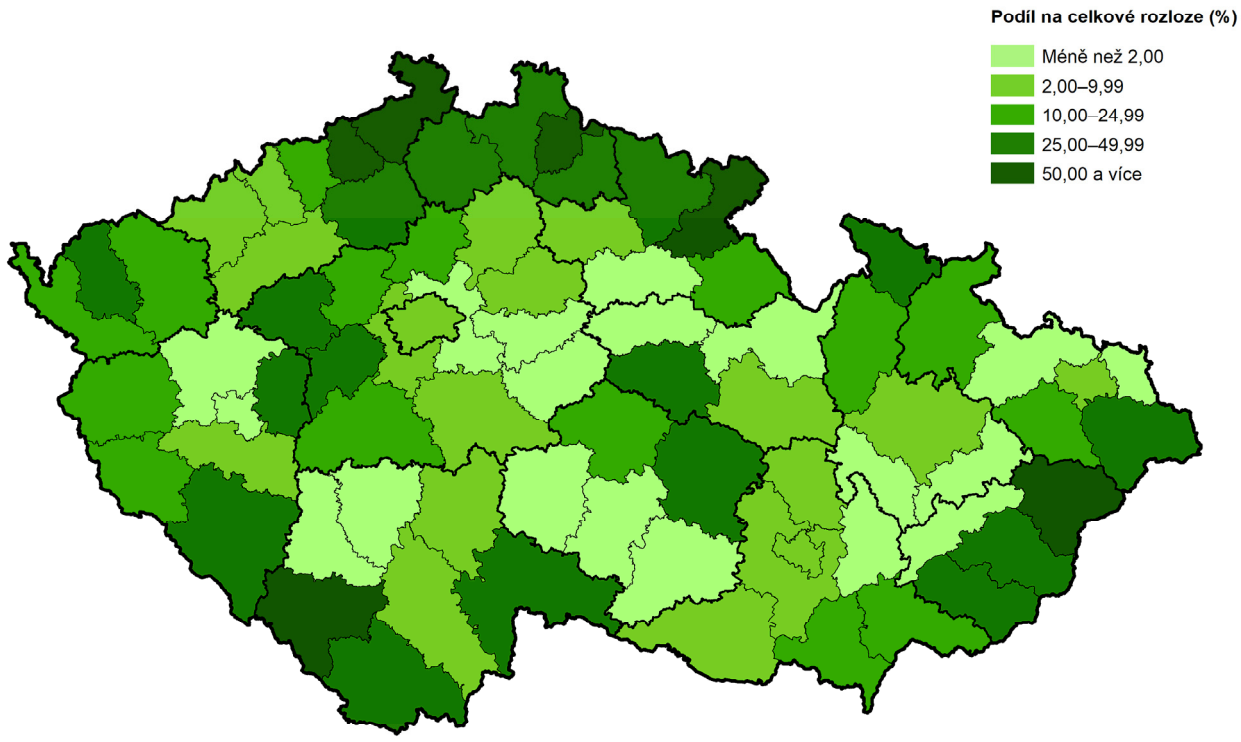

Pozn.: zahrnuty národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. V ukazateli jsou zohledněny vzájemné překryvy chráněných území (tzn. nejsou započítána maloplošná ZCHÚ ležící na území velkoplošných ZCHÚ).

Pramen: AOPK ČR

Na území Zlínského kraje vznikly v rámci soustavy chráněných území NATURA 2000, kterou společně vytvořily členské státy Evropské unie, 3 ptačí oblasti s plochou 34,7 ha a 66 evropsky významných lokalit o rozloze 113,7 ha.

Ekologické zemědělství

Plocha půdy v kraji v ekologickém zemědělství a v přechodném období měla republikově čtvrtý nejnižší nárůst (9,8 %).

V roce 2021 se v České republice 558,2 tis. ha půdy nacházelo v ekologickém zemědělství nebo v přechodném období a jednalo se především o travní porosty (80,4 %) a ornou půdu (17,2 %). Zlínský kraj se na republikové rozloze podílel 7,0 % a byl to sedmý nejvyšší mezikrajský podíl. V kraji převažovaly ekologicky obhospodařované trvalé travní porosty především s chovem masného skotu a ovcí a rozvíjelo se ekologické zelinářství a ovocnářství. Od roku 2001 se hospodářství v ekologickém zemědělství a v přechodném období v kraji rozšířilo o rozlohu 3,5 tis. ha (9,8 %) na 39,3 tis. ha. Proti republikovému nárůstu o 20,6 % se plocha v ekologickém hospodářství nezvyšovala takovým tempem jako v jiných krajích, mezikrajsky se jednalo o čtvrtý nejnižší nárůst.

Graf 4.4 Výměra půdy v ekologickém zemědělství podle krajů k 31. 12. 2021

Pramen: Ministerstvo zemědělství

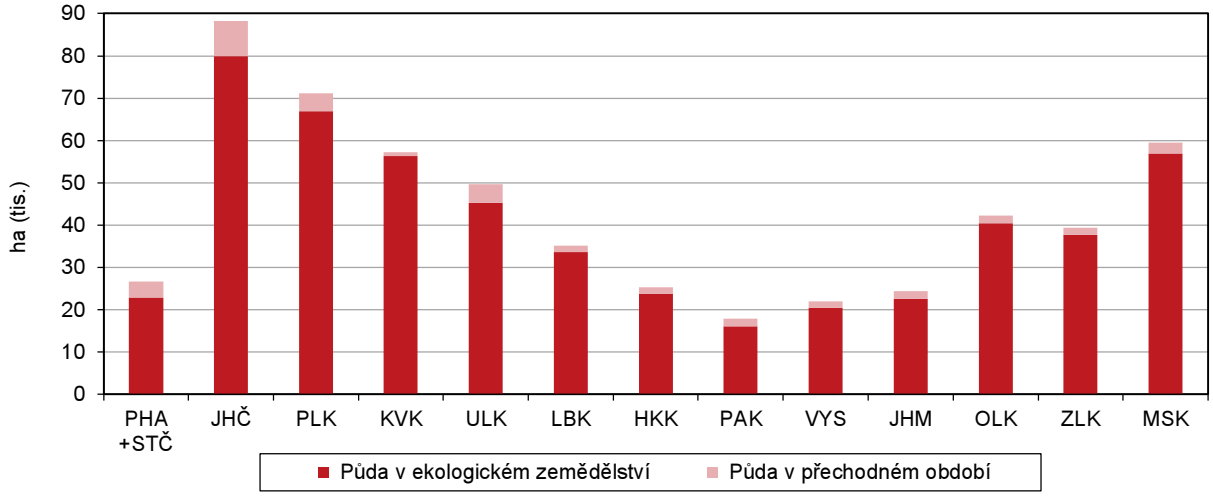

Vodovody a kanalizace

Ve Zlínském kraji vzrostl na 97,6 % podíl obyvatel zásobovaných vodou z veřejné vodovodní sítě.

Pouze Hl. město Praha a Karlovarský kraj zásobovaly 100 % obyvatel vodou z veřejné vodovodní sítě a to již dlouhodoběji. V roce 2021 Zlínskému kraji k dosažení této úrovně scházelo zásobit ještě 2,4 % obyvatel a patřilo mu šesté republikově nadprůměrné pořadí. Průměr ČR dosáhl úrovně 96,0 %, od roku 2016 se podíl obyvatel zásobovaných vodou zvýšil o 1,6 p. b., v kraji o 1,8 p. b.

Na 97,4 % vzrostl podíl obyvatel kraje bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci a na 90,2 % s ČOV.

Podíl obyvatel ČR trvale bydlící v domech napojených na veřejnou kanalizaci dosáhl 87,4 %, od roku 2016 se navýšil o 2,7 p. b. V kraji vzrostl na 97,4 % (o 1,8 p. b.) a členil se na třetí nejlepší místo. V případě kanalizace s koncovou čističkou odpadních vod byl krajský podíl 90,2 % čtvrtý nejvyšší, průměrná hodnota ČR dosáhla 84,7 %. Od roku 2016 vzrostl v kraji o 3,9 p. b., v ČR o 3,4 p. b.

Nárůst ceny vody v kraji o 4,70 Kč na 40,10 Kč/m^3 byl republikově nejnižší.

Rostla rovněž cena vodného a stočného. V republice cena za m^3 fakturované vody od roku 2016 zdražila o 7,10 Kč na 43,80 Kč/m^3, nejvíce v Hl. městě Praze (o 9,80 Kč na 49,90 Kč/m^3), k nejmenšímu navýšení ceny vody pro veřejnou potřebu došlo ve Zlínském kraji (o 4,70 Kč) a obyvatelé měli mezikrajsky pátou nejlevnější vodu v ČR (40,10 Kč/m^3).

Stočné v kraji zdražilo rovněž podprůměrně o 5,10 Kč na 34,90 Kč/m^3.

Ceny odváděných odpadních vod vzrostly v ČR o 6,40 Kč na 38,50 Kč/m^3. V kraji stočné zdražilo o 5,10 Kč na 34,90 Kč/m^3, čtvrtou nejnižší a republikově podprůměrnou úroveň. Nejméně (o 3,60 Kč) se zvýšilo stočné v Jihočeském kraji,

nejvíce (o 10,10 Kč) v Hl. městě Praze, nejdražší stočné měli v roce 2021 obyvatelé Libereckého kraje (46,40 Kč/m^3), nejlevnější v kraji Vysočina (31,30 Kč/m^3).

Graf 4.5 Podíl obyvatel zásobovaných vodou a napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu podle krajů v roce 2021

Zdroj: ČSÚ

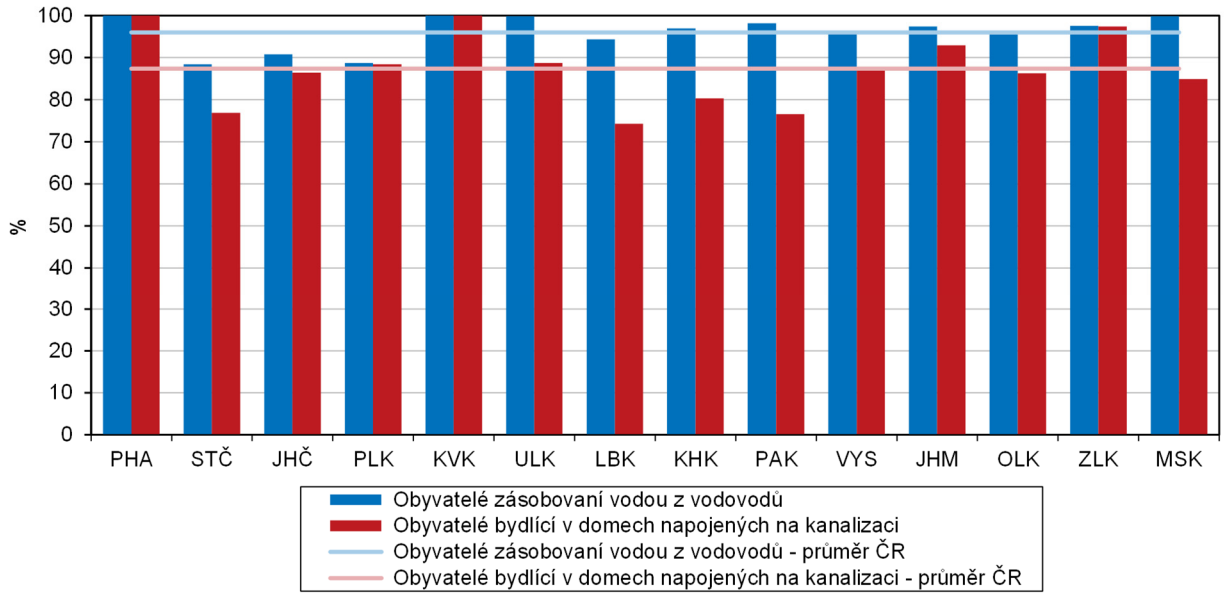

Graf 4.6 Průměrná cena vody a stočné podle krajů v letech 2016 a 2021

Zdroj: ČSÚ

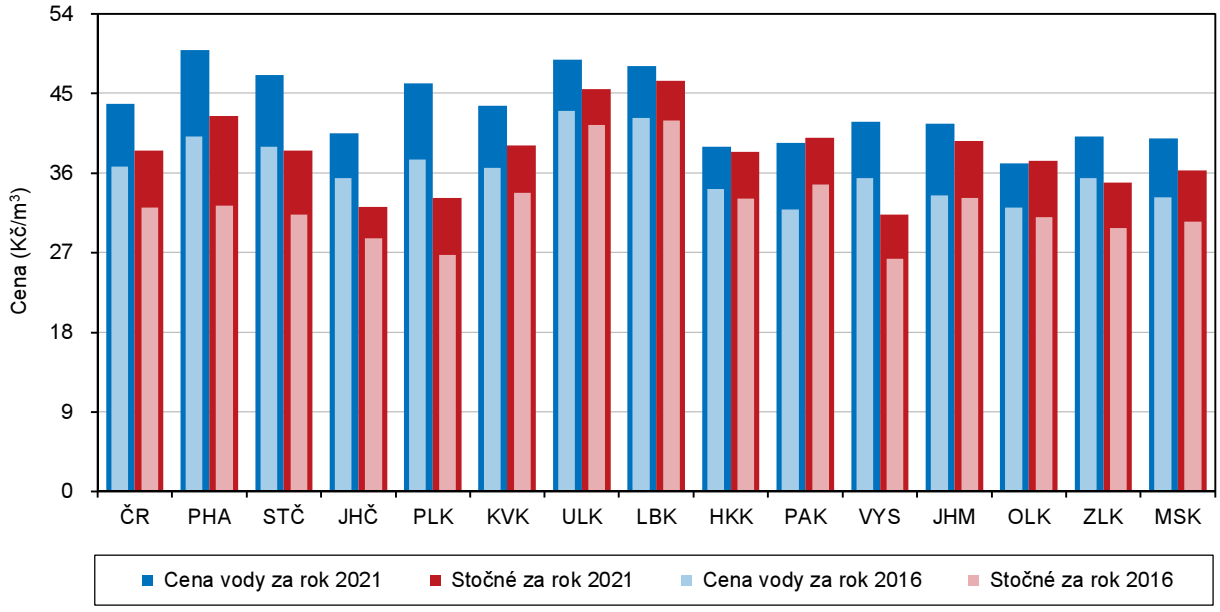

Ceny vody a stočného rostly výrazněji od roku 2019 s maximálním navýšením v roce 2021.

Průměrná cena za 1 m^3 fakturované vody rostla od sledovaného roku 2016 v kraji a také na republikové úrovni každoročně, výrazněji však od roku 2019, s maximálním meziročním nárůstem v roce 2021, konkrétně o 1,8 Kč/m^3 v kraji a o 2,40 Kč/m^3 v ČR. Stejný trend měl vývoj ceny stočného s maximálním navýšením v roce 2021 a to o 1,5 Kč/m^3 v kraji a o 2,00 Kč/m^3 v ČR.

Graf 4.7 Specifické množství fakturované vody, cena vody a stočné ve Zlínském kraji

Zdroj: ČSÚ

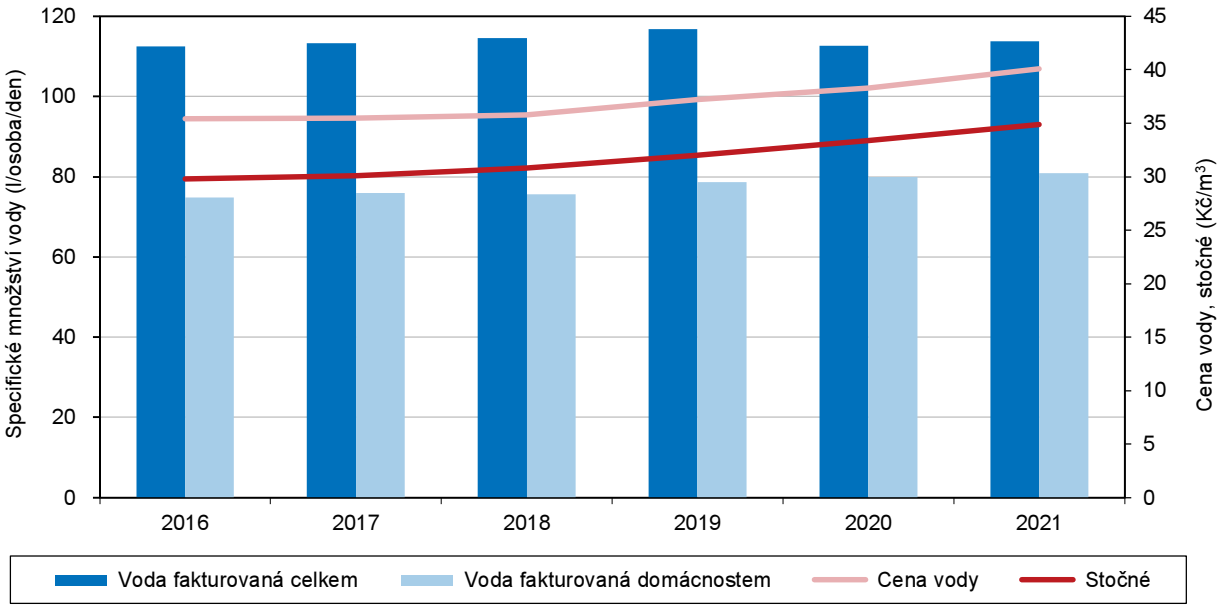

Spotřeba vody v roce 2021 a vývoj cen vody

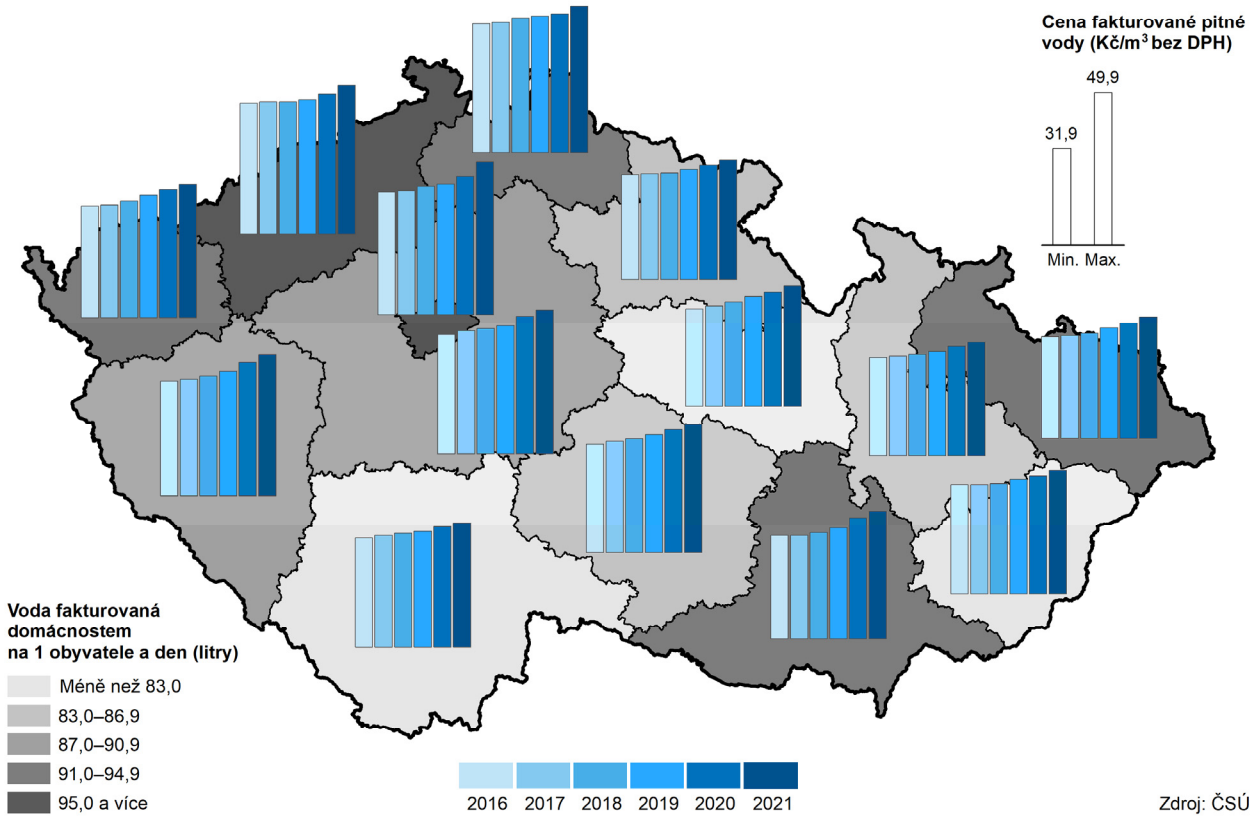

Zdroj: ČSÚ

Zlínský kraj si od roku 2016 držel nejnižší úroveň v ČR specifickým množství vody fakturované celkem a také specifickým množství vody fakturované domácnostem.

Od roku 2016 ve Zlínském kraji specifické množství vody fakturované celkem vzrostlo o 1,3 l/os/den. K meziročnímu nárůstu docházelo každoročně s výjimkou roku 2020, kdy nastal pokles a to ve všech krajích. Krajská hodnota 113,7 l/os/den v roce 2021 znamenala nejnižší mezikrajskou úroveň. Tu si Zlínský kraj udržoval

po celé sledované období let 2016-2021. Republiková hodnota v roce 2021 byla 130,2 l/os/den.

Nejnižší mezikrajskou pozici si Zlínský kraj od roku 2016 držel i hodnotou specifického množství vody fakturované domácnostem, která v kraji v roce 2021 dosáhla úrovně 80,9 l/os/den a od roku 2016 vzrostla o 6,0 l/os/den. Nejvyšší nárůst o 3,0 l/os/den nastal v roce 2019, k mírnému meziročnímu poklesu (o 0,2 l/os/den) došlo pouze v roce 2018. Republiková úroveň v roce 2021 byla 93,2 l/os/den.

Zlínský kraj se podílem 93,1 % čištěných odpadních vod z vod vypouštěných do kanalizace (bez vod srážkových) členil na předposlední místo.

Podíl 93,1 % čištěných odpadních vod z vod vypouštěných do kanalizace (bez vod srážkových) členil Zlínský kraj i v roce 2021 stále na předposlední místo, nižší podíl měl už jen kraj Vysočina a republiková úroveň byla 97,5 %. V období 2016-2021 se zvýšil počet ČOV o 9 na celkový počet 119, celková kapacita ČOV se snížila o 1,2 m^3/den na 193,7 m^3/den, což představovalo 4,5 % kapacity ČR.

Emise

Graf 4.8 Měrné emise základních znečišťujících látek podle zdroje znečištění ve Zlínském kraji

Zdroj: ČSÚ

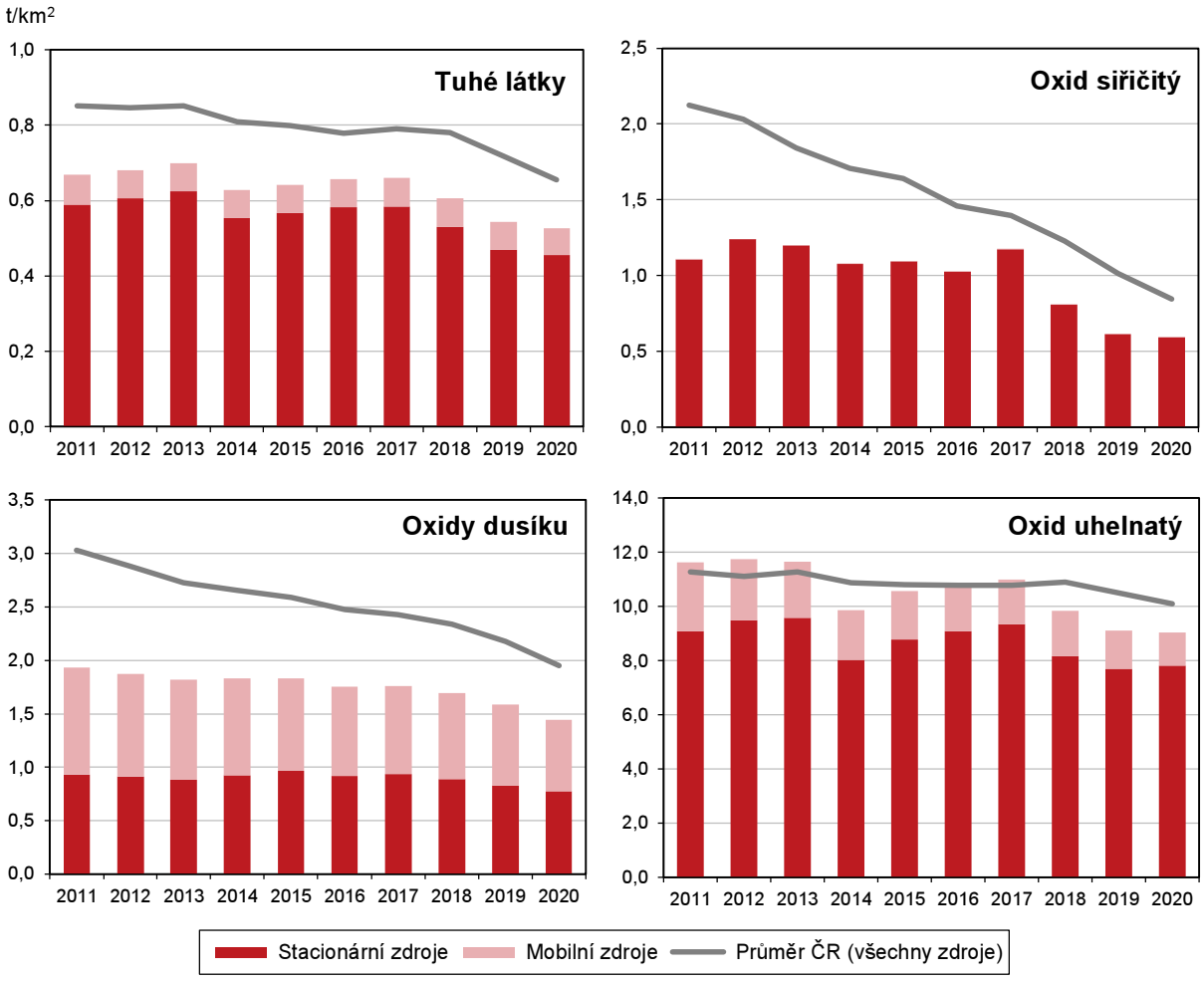

Pokles měrných emisí, především SO_2 byl patrný od roku 2011 v kraji i v ČR.

Registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO) provozuje a metodicky vede Český hydrometeorologický ústav. Z desetileté časové řady let 2011-2020 byl patrný pokles měrných emisí základních znečišťujících látek ze stacionárních zdrojů (měrné REZZO 1–3) a rovněž tak z mobilních zdrojů (měrné REZZO 4) v kraji i v ČR. V kraji nejvíce poklesly emise oxidu siřičitého SO_2 (o 46,2 %), emise oxidů dusíku NO_x

(o 25,4%) a také emise oxidu uhelnatého CO (o 22,2 %) a tuhých znečišťujících látek (o 21,3 %). U mobilních zdrojů znečištění poklesly nejvíce emise CO (o 51,9 %), u stacionárních zdrojů emise SO_2 (o 46,3 %).

Emise oxidů dusíku (REZZO 1-3) v krajích v letech 2016 až 2020

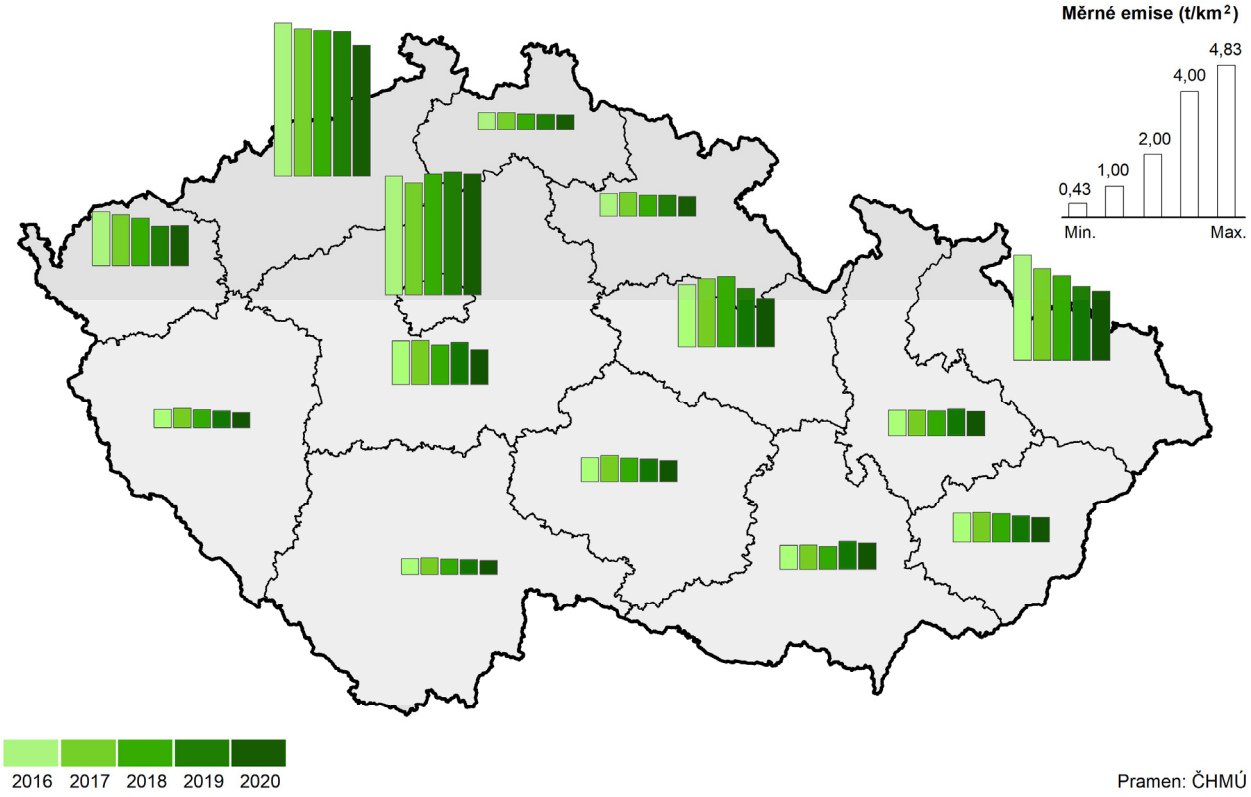

Pramen: ČHMÚ

Odpady

Produkce odpadů se každoročně zvyšovala.

Produkce odpadů se v kraji i v ČR každoročně zvyšovala. V roce 2020 bylo v kraji vyprodukováno 1 643,7 tis. tun, z toho 91,7 tis. tun (5,6 %) nebezpečných odpadů.

Graf 4.9 Produkce odpadů celkem podle krajů v roce 2020

Zdroj: ČSÚ

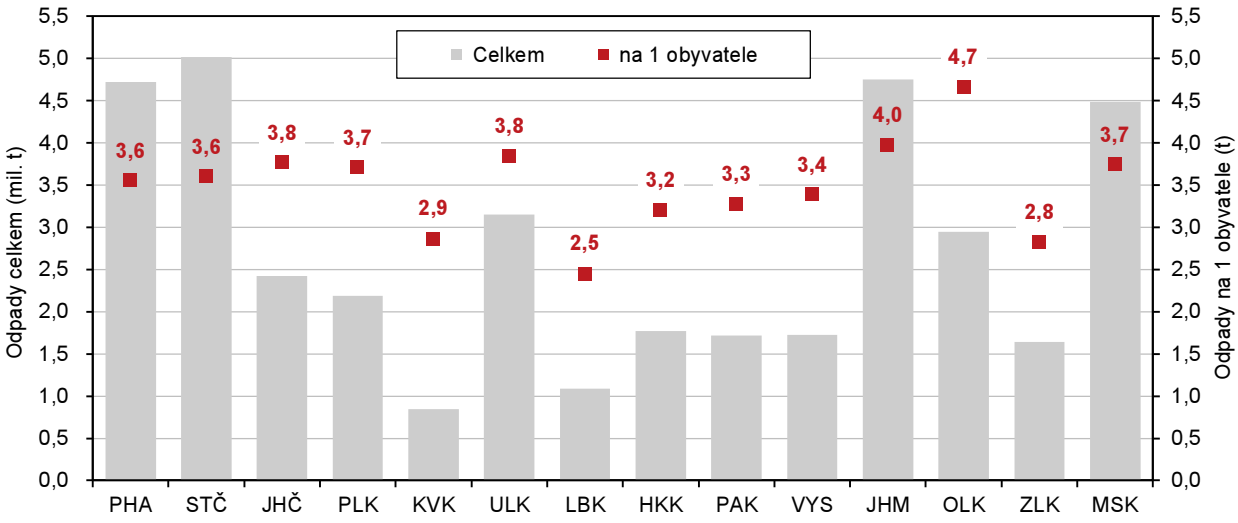

Kraj se podílel v roce 2020 4,3 na republikové celkové produkci odpadů 4,3 %.

Množství odpadů proti roku 2017 vzrostlo o 299,0 tis. tun. Vzrostl i jeho podíl na produkci odpadů ČR z 3,9 % na 4,3 % v roce 2020. Na jednoho obyvatele Zlínského kraje připadlo 2 827 kg odpadů, republikově druhé nejnižší množství mezi kraji, v případě nebezpečných odpadů (158 kg na obyvatele) se jednalo o páté nejnižší množství.

V roce 2020 vzrostly komunální odpady na 464 kg/obyvatele, komunální odpady od obcí na 346 kg/obyvatele.

Kraji patřila pátá příčka i v produkci komunálních odpadů na jednoho obyvatele. V roce 2020 vzrostlo množství komunálních odpadů na jednoho obyvatele na 464 kg, v roce 2017 bylo nižší o 9 kg. Republiková úroveň měla hodnotu 506 kg a vzrostla proti roku 2017 o 18 kg.

V produkci komunálních odpadů od obcí na jednoho obyvatele v kraji vzrostlo množství 346 kg odpadů proti roku 2017 pouze o 2 kg a kraj si polepšil mezikrajské pořadí ze sedmé na čtvrtou pozici. Republiková úroveň dosáhla 379 kg, ve srovnání s rokem 2017 byla vyšší o 33 kg.

Výdaje na ochranu životního prostředí

Nejvíce investic na OŽP v posledních letech směřovalo na nakládání s odpadními vodami.

Celkové výdaje na ochranu životního prostředí jsou tvořeny pořízenými investicemi a neinvestičními náklady. V období let 2016-2021 investoři se sídlem ve Zlínském kraji v průměru největší podíl investic směřovali na nakládání s odpadními vodami (35,3 %) a na ochranu ovzduší a klimatu (33,9 %), neinvestiční náklady pak ze 71,4 % vynaložili na nakládání s odpady.

Graf 4.10 Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora a podle účelu ve Zlínském kraji (průměr let 2016-2021)

Zdroj: ČSÚ

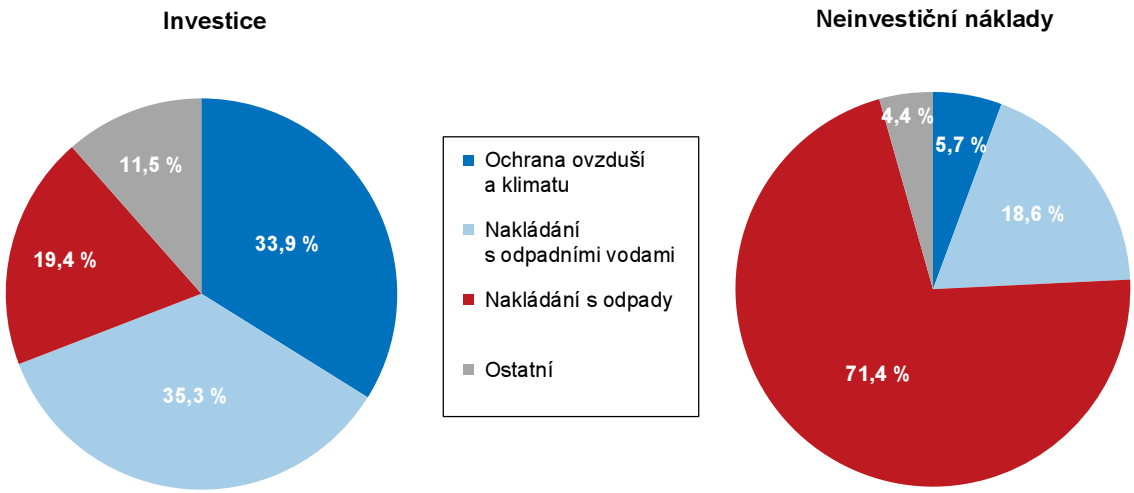

V přepočtu na jednoho obyvatele představoval objem investic na území Zlínského kraje 2 226 Kč pátou nejnižší úroveň mezi kraji.

V roce 2021 investoři se sídlem na území Zlínského kraje vynaložili na investice na ochranu životního prostředí 1 154,4 mil. Kč, podílově 3,9 % investic ČR. Dvě pětiny (40,3 %) byly určeny na nakládání s odpadními vodami a přibližně pětina (22,6 %) na nakládání s odpady, stejně jako na ochranu ovzduší a klimatu (21,9 %).

Pořízené investice uskutečněné na území Zlínského kraje v roce 2021 dosáhly objemu 1 275,6 mil. Kč. V přepočtu na jednoho obyvatele představoval objem investic 2 226 Kč, proti roku 2016 byl téměř trojnásobně vyšší, z mezikrajského pohledu ale na páté nejnižší úrovni. Průměrný objem investic na obyvatele v ČR měl hodnotu 2 808 Kč.

Graf 4.11 Investice na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora v roce 2021

Zdroj: ČSÚ

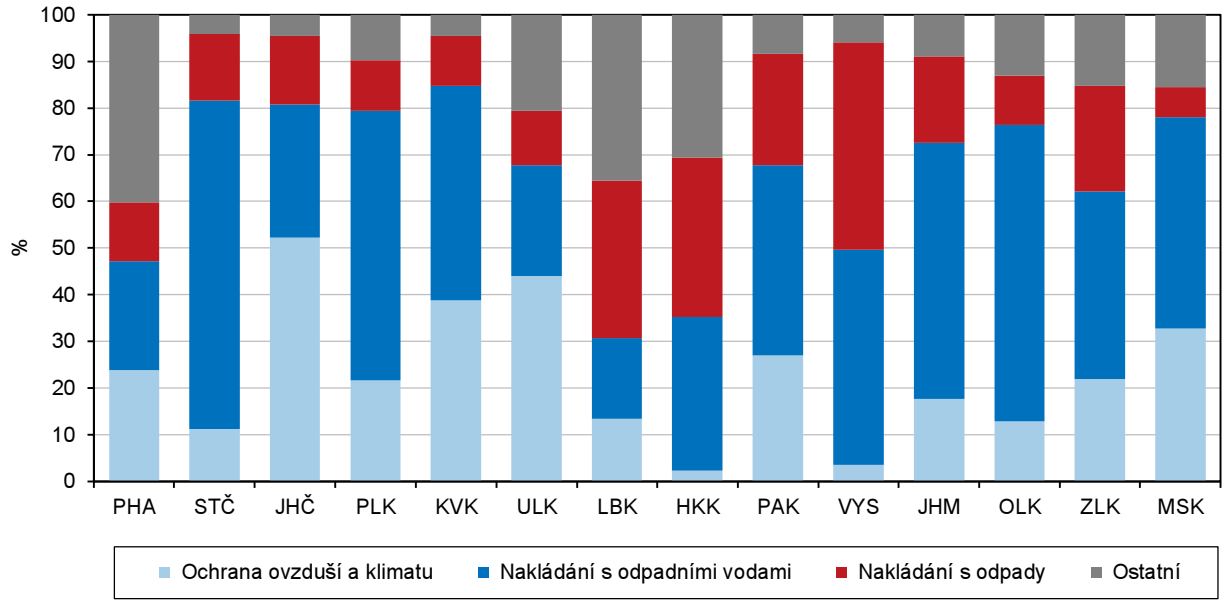

Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v krajích v letech 2016 až 2021

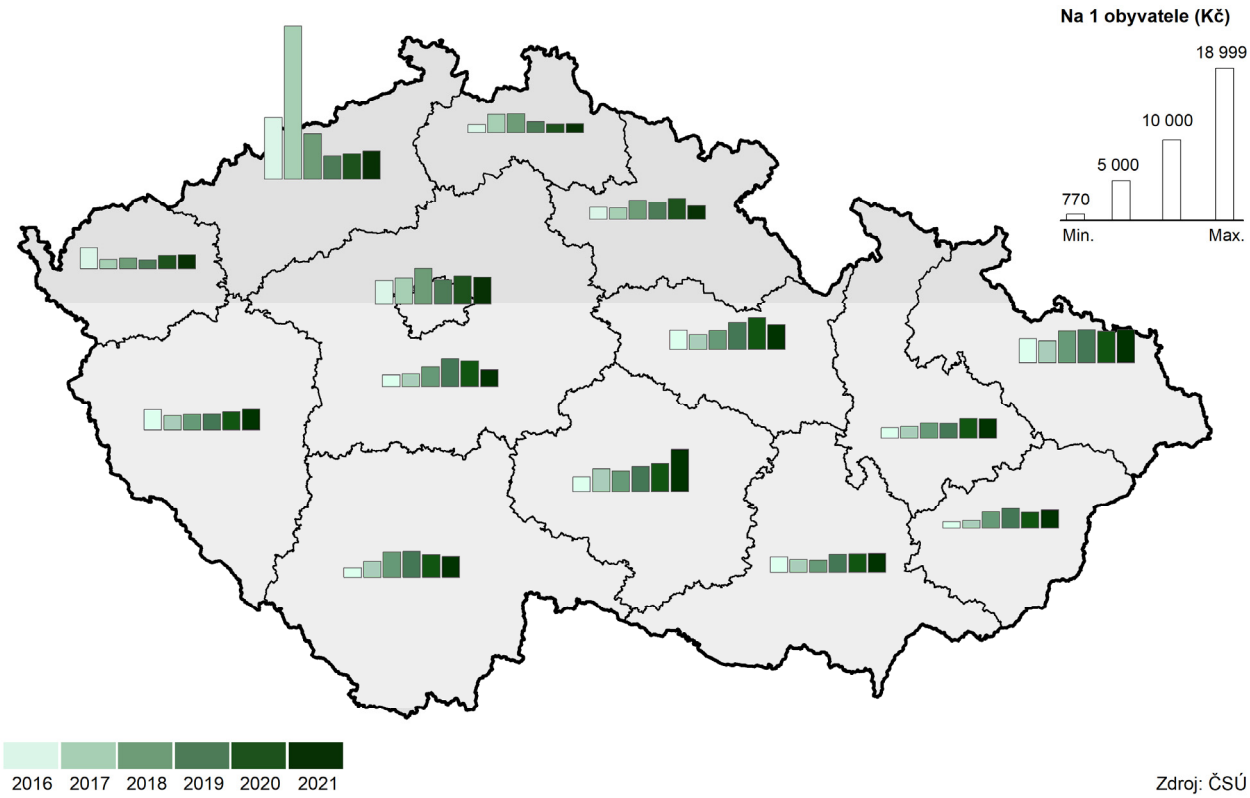

Zdroj: ČSÚ

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí směřovaly jednoznačně nejvíce na nakládání s odpady.

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí investorů se sídlem na území Zlínského kraje v roce 2021 dosáhly 5 268,2 mil. Kč a na objemu neinvestičních nákladů ČR se podílely 6,1 %. Do oblasti nakládání s odpady se vynaložilo 80,4 % těchto prostředků.